

08.05.2024

POL-2024-38151

Sisäministeriö
Kirjaamo

ID-24297546

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Ehdotetulla lainsäädännöllä täytäntöön pantaisiin Euroopan Parlamentin ja neuvoston jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja neuvoston puitepäättöksen 2006/960/YOS kumoamisesta annettu direktiivi (EU) 2023/977 (jäljempänä Tiedonvaihtodirektiivi).

Pydyttynä lausuntona Poliisihallitus tuo esille seuraavaa:

Pääosin luonnos on erinomainen ja panisi tarkoituksenmukaisella tavalla Suomen olosuhteet huomioon ottaen Tiedonvaihtodirektiivin tavoitteet. Luonnoksessa on pääosin otettu hyvin ja tasapainoisesti huomioon sen laatimiseen osallistuneen työryhmän jäsenten näkemykset. Poliisihallitus oli edustettuna kyseisessä työryhmässä.

Direktiivin säätämistarve on luonnoksessa perusteltu pääosin samoin, kuin komission perustelumuiustiossa ja perustelut ovat asianmukaiset.

Sekä Komission, että SM:n luonnoksen perusteluissa on kuitenkin kritisoitu tarpeettoman paljon direktiivin edeltäjää ns. Ruotsin puitepäättöstä. Ruotsin puitepäättös ja sen täytäntöönpanolaki Suomessa on periaatteellisella tasolla erittäin tärkeä perusta nyt käsillä olevalle direktiiville ja se on jo sisältänyt käsillä olevan direktiivin kaikki perusperiaatteet (saatavuusperiaate, yhtäläisen pääsyn periaate, luottamuksellisuusperiaate, tietojen omistajuuden periaate sekä tietojen luotettavuuden periaate), jotka Suomessa on ensimmäistä kertaa viety lainsäädännön tasolle edellä mainitulla täytäntöönpanolailla. Eli direktiivi ei keskeisten periaatteidensa osalta ole uusi. Poliisihallitus katsoo, että eduskunnalle annettavassa hallituksen esityksessä olisi enemmän painotettava tätä jatkumoa ja vähemmän Ruotsin puitepäättöksen väitettyn vähäiseen käyttöön kohdistuvaa kritiikkiä. Ruotsin puitepäättöksen periaatteita on tullut jo nykyisen lain nojalla soveltaa kaikkeen tiedonvaihtoon, riippumatta siitä onko puitepäättökseen vedottu vai ei.

Sisällöllisesti luonnos sisältää yhden pykälän, joka ei Poliisihallituksen käsityksen mukaan ole tarkoituksenmukainen, ei vastaa työryhmässä sovittua, eikä käytä hyväksi direktiivissä annettua joustomahdollisuutta. Direktiivin 1

artiklan 4-kohdassa todetaan: Tässä direktiivissä ei säädetä oikeudesta käyttää tämän direktiivin mukaisesti toimitettuja tietoja todistusaineistona oikeudenkäynneissä. Tiedot toimittava jäsenvaltio voi antaa suostumuksensa tietojen käyttöön todistusaineistona oikeudenkäynneissä.

Tällä suostumuksella on lainvalvontaviranomaisten vakiintuneessa käytännössä tarkoitettu mahdollisuutta kevennettyyn menettelyyn suostumuksen antamisessa, kun kyse on notorisista tosiseikoista tai niitä vastaavista. Työryhmän alkuperäinen käsitys oli, että tätä direktiivin kohtaa vastaava pykälä voitaisiin laatia niin, että toimivaltainen viranomainen voisi antaa suostumuksen suoraan, jos kyse on julkisista lähteistä peräisin olevasta julkista luotettavuutta nauttivasta tiedosta. Tällaisia voisivat olla kaupparekisteritiedot, kiinteistörekisteritiedot, väestötietojärjestelmän tiedot ja muut vastaavat.

Nyt kuitenkin luonnoksen 14§ on kirjoitettu seuraavasti: Toimivaltainen viranomainen voi antaa toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tämän esittämän pyynnön johdosta suostumuksen tämän lain nojalla kyseisen jäsenvaltion viranomaiselle toimitettujen tietojen käyttöön todistusaineistona oikeudenkäynnissä, jollei asiaan sovellettavasta menettelystä säädetä erikseen toisin. Suostumuksen antamisen edellytyksenä on, että kyseinen toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen antaisi kyseisten tietojen toimittamista koskevan eurooppalaisen tutkintamääräyksen, joka tunnustettaisiin siten kuin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetussa laissa (420/2017) säädetään.

Poliisihallituksen käsityksen mukaan kyseinen pykälä on erittäin vaikeaselkoinen ja sisäisesti ristiriitainen. Siinä sanotaan ensin, että suostumuksen voi antaa pyynnöstä toimivaltainen viranomainen ja sitten edellytetään eurooppalaisen tutkintamääräyksen käyttämistä. Direktiivillä on tarkoitettu oikeutta poiketa selvissä tapauksissa tutkintamääräyksen muotomääräyksestä.

Pykälä muuttaisi Suomessa noudatetun vakiintuneen pragmaattisena pidetyn käytännön, aliarvioisi julkisten rekistereiden luotettavuutta Suomessa ja lisäksi asettaisi korkeamman kynnyksen todisteena käyttämiselle toisessa EU-maassa kuin Suomessa. Viimeinen kohta olisi myös yleisen EU-sääntelyn periaatteiden vastaista. Huomattava on myös se, että mikäli toisen EU-maan lainsäädäntö edellyttäisi eurooppalaisen tutkintamääräyksen käyttöä Suomen olisi tietenkin joka tapauksessa suostuttava tämän toisen maan menettelytapaan, vaikka pykälä 14 kirjoitettaisiin kuten se Poliisihallituksen mielestä olisi tarkoituksenmukainen.

IE-direktiivin täytäntöönpanolain edellyttämät resurssit eivät sisälly vuosien 2025 – 2028 julkisen talouden suunnitelmaan. Hallituksen esityksessä todetusti suunnitelmana on, että hallituksen esitys viedään eteenpäin budjettilakina ja tarvittavat resurssit esitetään vuoden 2025 talousarvion yhteydessä. Poliisihallitus toteaa, että poliisin toimintamenomomentin nykyinen

rahoitus ei mahdollista täytäntöönpanon edellyttämää resursoimista ilman lisärahoitusta.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Anssi Kangas

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.05.2024 klo 13:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö
Kirjaamo

Tiedoksi

Anssi Kangas